

Alpe – dostopne vsem?

Avtorji:
Jana Krivec, 4.č
Neja Mlakar, 4.č
Gregor Janežič, 4.č

Mentorica:
Lidija Kokol, prof.

Celje, 2009

ZAHVALA

Zahvaljujemo se gospe profesorici Lidiji Kokol, naši mentorici, ki nas je spodbujala, da smo zbrali gradivo in opravili raziskovalno nalogo. Prijazno besedo zahvale namenjamo tudi Društvu paraplegikov jugozahodne Štajerske (predsedniku društva gospodu Janezu Hudeju), arhitektu gospodu Matjažu Planincu, gospodu Marku Slapniku (predstavniku podjetja Logarska d.o.o.), gospe Metki Mestnik in gospe Melaniji Hace za lektoriranje.

VSEBINA

ZAHVALA	2
POVZETEK	5
ZUSAMMENFASSUNG	6
I UVOD	7
II OPIS LOGARSKE DOLINE	8
2.2 NARAVNE IN KULTURNE ZNAMENITOSTI V LOGARSKI DOLINI	10
2.3 ŽIVALSTVO	14
2.4 RASTLINSTVO LOGARSKE DOLINE.....	20
2.5 KAMNINE	23
III EMPIRIČNI DEL	25
3.1 OPREDELITEV IN OMEJITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA	25
3.2 HIPOTEZE	25
3.3 POTEK RAZISKAVE	26
3.4 METODA DELA.....	27
IV REZULTATI ANKETE	28
ZAKLJUČEK	39
INTERVJU Z GOSPODOM ARHITEKTOM MATJAŽEM PLANINCEM	40
INTERVJU Z GOSPODOM JANEZOM HUDEJEM	43
INTERVJU Z GOSPODOM MARKOM SLAPNIKOM	46
PRILOGE	49
Načrt poti TIC–Palenk.....	49
Anketni vprašalnik.....	51
VIRI IN LITERATURA	54

KAZALO SLIK

Slika 1: Logarska dolina.....	9
Slika 2: Dom duhovnih vaj.....	10
Slika 3: Kapela Kristusa Kralja.....	10
Slika 4: Logarjeva lipa	11
Slika 5: Izvir Črne	11
Slika 6: Olcarska bajta.....	12
Slika 7: Hotel Plesnik.....	12
Slika 8: Slap Palenk.....	13
Slika 9: Plesnikov brest.....	13
Slika 10: Gams	14
Slika 11: Jezersko-solčavska ovca	15
Slika 12: Veverica	15
Slika 13: Srnjak	16
Slika 14: Orel	16
Slika 15: Sokol selec	17
Slika 16: Belka	17
Slika 17: Ruševac	18
Slika 18: Kragulj	18
Slika 19: Kanja ali mišar	18
Slika 20: Vodomec	19
Slika 21: Lepi čoveljc	20
Slika 22: Zlata pogačica	20
Slika 23: Kalužnica	21
Slika 24: Volnatoglavi osat	21
Slika 25: Svilničasti svišč.....	22
Slika 26: Presek skale pri Olcarski bajti.....	24
Slika 27: Neja, Valentina in Gregor	26
Slika 28: G. Hudej in Jana.....	26
Slika 29: Pogovor o poti.....	27
Slika 30: Načrt poti	49

POVZETEK

Z raziskovalno nalogo smo želeli narediti nekaj dobrega za ljudi, ki so gibalno ovirani. Na podlagi virov o Logarski dolini smo hoteli ugotoviti, kaj je potrebno storiti za izgradnjo poti za gibalno ovirane. Po naši zamisli naj bi vključevala dele neokrnjene narave v Logarski dolini. Dolina nudi veliko naravnih znamenitosti. Ker pa naša pot ne obide Logarske doline v celoti, bomo nekatere njene značilnosti predstavili na informacijskih tablah.

Pri raziskavi smo uporabili opisno, primerjalno in razlagalno metodo, tehniki anketiranja in osebnega pogovora. Rezultate ankete smo ponazorili s statistično metodo in jih prikazali z grafi.

Anketo smo izvedli na Društvu paraplegikov jugozahodne Štajerske. Člani društva so bili nad našim obiskom in našimi nameni navdušeni. Naš projekt je pozitivno presenetil tudi vse sodelujoče pri ustvarjanju raziskovalne naloge.

Med raziskovanjem smo tudi sami bolje spoznali Logarsko dolino. Del naše ekipe je spoznal, kako lahko vsakdanje (za nas samoumevne) malenkosti gibalno oviranim pokvarijo dan.

Med zakonom, ki določa, kako morajo biti prilagojene poti za dostop z vozički, in realnim stanjem v našem okolju, pa je v resnici (pre)velik razkorak.

ZUSAMMENFASSUNG

Mit dieser Projektarbeit wollten wir was für die machen, die körperbehindert sind. Aus diesen Grund und wegen der anderen Quellen über Logar Tal wollten wir herausfinden, was alles nötig ist für den Bau eines Weges, der für Körperbehinderte geeignet ist. Der, von uns gemachte Weg sollte Teile von der noch unveränderte Natur von Logar Tal enthalten. Weil wir nicht alles in so einen Weg drängen können, wird der Weg auch Lerntaffeln enthalten, die für die Beweglichgelemte angepasst sind.

Bei den Projekt haben wir Beschreibungs-, Vergleichs- und Erklärungsmethode bearbeitet, und den Fragebögen mit Hilfe der statistischen Methode bewertet.

Die Umfrage haben wir auf dem Verein »Paraplegiki JZ Štajerske« gemacht. Die Mitgleider waren über unseren Besuch und unseren Plänen positiv überrascht. Unseres Projekt hat auch alle positiv überrascht die mitgemacht haben.

Durch diesen Projekt haben wir auch das Logar Tal besser kennengelernt. Wir haben eingesehen wie das Leben auf einen Rollstuhl aussieht und wie schon eine alltägliche Sache ein großen Hindernis sein kann. Wir haben uns nie gedacht, das auch über einen angepassten Weg Gesetze vorhanden sind, wie ein Weg sein muss um ihn mit den Rollstuhl zu überwinden.

I UVOD

Igra narave je Logarsko dolino ustvarila globoko v osrčju Savinjskih Alp in jo obdala s preko 2000 m visokimi vrhovi. Današnjo slikovito podobo doline je ustvaril ledenik v zadnji ledeni dobi. Svojo privlačnost odseva v prvobitnosti okolja ter v številnih naravnih zanimivostih. Prav sožitje med človekom in naravo pa je danes redka vrednota.

Tudi mi smo želeli občutiti ta stik z naravo, zato smo se odpravili na izlet v Logarsko dolino. Ob prihodu nas je očarala podoba narave. Želeli smo slišati žuborenje vode in občutiti moč vode, ki pada preko skal. Predstavljali smo si, kako se bosta kotanja in slap objemala in da se voda v tej kotanji končno umiri. Na obrazih in dlaneh smo želeli občutiti pršenje drobnih kapljic. Toda vse predstave so ostale samo v naših glavah. Za gibalno ovirane lepote narave niso dostopne. Naš ogled smo tako zaključili ob hotelu, kjer razočarani zaključili naše raziskovanje.

Svoje pomisleke in pripombe glede dostopa za gibalno ovirane smo posredovali zaposlenim v hotelu. Upamo, da smo s svojim delom začeli premikati in spreminjati – gore in ledenike. Želimo si, da bi Logarska dolina postala *prijazna* dolina – dostopna vsem.

II OPIS LOGARSKE DOLINE

Logarska dolina leži v Kamniško-Savinjskih Alpah in je poimensko deljena na spodnji del Log (mokri, ilovnati, travnati svet), srednji del Plest (gozdnati svet) ter zgornji del Kot (gozdnati in gruščnati svet). Dolga je 7 km, široka pa v povprečju od 250 do 500 m. Obdana je s preko 2000 m visokimi vrhovi: Strelovec (1763 m), Krofička (2083 m), Ojstrica (2350 m), Lučka baba (2244 m), Planjava (2394 m), Brana (2252 m), Turska gora (2251 m), Mrzla gora (2203 m). Zaključuje se v zatrepu pod krnico Okrešelj, kjer v višini 1280 m vre na dan ledeno mrzla Savinja (3°C) in brzi proti slapu Rinka. Njene vode hitro poniknejo v prodnati dolinski strugi hudournika Kotovec in se pojavijo v Logu, nekdanjem ledeniškem jezeru, ki se je postopoma zamočvirilo. Domačini so reko na tem odseku poimenovali Črna, ker teče po jezerski ilovici in je zato temne barve. Ob sotočju s potokom Jezero, ki priteče iz Matkovega kota, dobi reka ime Savinja.

Logarska dolina je ena izmed najlepših ledeniških dolin v Evropi. Dolina je tektonskega izvora, nastala pa je kot posledica tektonskih razpok matične kamnine, različnih apnencev. Zadnji močni oblikovalec doline je bil ledenik, ki je izdolbel dolino v današnjo podobo. Zanj so značilni skalni pragovi in krnice nad njimi, te pa prelivajo potoki, ki se v slapovih prelivajo proti uravnaneemu dolinskemu dnu. Dolina je danes že izgubila del svoje prvobitnosti–zaradi množice motoriziranih obiskovalcev.

Privlačnost Logarske doline odseva v številnih naravnih zanimivostih, ki privabljajo ljubitelje narave. Svoj pečat so prostoru vtisnile tudi kmetije, ki so skozi stoletja ustvarjale kulturno krajino. Zaradi omenjenih vrednot je bila Logarska dolina leta 1987 razglašena za krajinski park. Domačini so leta 1992 pridobili koncesijo za upravljanje s krajinskim parkom, uredili so komunalo in turistično infrastrukturo. V zadnjem času si domačini prizadevajo za trajnostni razvoj naravnega parka, ki ga usmerjajo v sodelovanju s pristojnimi organizacijami za zavarovana območja. Svojo turistično ponudbo gradi Logarska dolina na sonaravnem razvoju ter na kakovostni turistični ponudbi. Zaradi lege predstavlja dobro izhodiščno točko za številne atraktivne izlete v Kamniško-Savinjske Alpe.

ZGODOVINA LOGARSKE DOLINE

Ko so mogočne sile iz globin Tetidinega morja dvignile apnenčasto gorovje Savinjskih Alp in premaknile delček Karavank, je v kotanji med gorami vzniknilo življenje. Med ostrimi skalami se je menda sprehajala deklica. Šivala je z veliko kamnito šivanko. Z eno nogo je stala na Raduhi, z drugo pa na Veži in prala v Savinji.

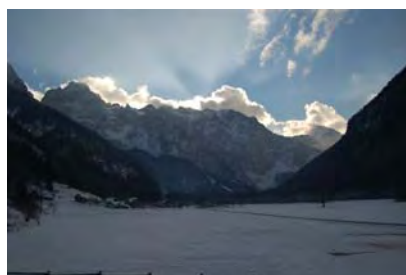
V skrite, z življenjem bogate koticke Alp, je pred več kot 30.000 leti, v stari kameni dobi, stopila noga ledenodobnega lovca. Med lovskim pohodi je počival v skalni votlini v Olševi – Potočki zijalki. Izdeloval je igle, kamnito orodje ter lovil divjad.

Ob počasnem polzenju v doline so ledeniki med taljenjem svojevrstno zaznamovali okolico in oblikovali čudovite alpske, ledeniške doline – Logarsko dolino, Matkov in Robanov kot.

V drugi polovici 19. stoletja so prebivalci začeli izkoriščati do tedaj nedotaknjene bukove in macesnove gozdove v Logarski dolini in Matkovem kotu. Iz bukovega lesa so kuhali oglje in ga na Koroško in Štajersko vozili v plavže.

Sečnja in spravilo lesa iz težko dostopnih gozdov sta zahtevala veliko trdega dela. Olcarji – gozdarji so ves teden preživeli v olcarskih bajtah in delali od zore do mraka. Drevesa so podirali s sekirami, po letu 1911 pa so začeli uporabljati dvoročne žage. Hlude so spravljali v dolino po lesenih drčah (rižah). Ko pa je Savinja narasla, so les plavili po njej do Ljubnega, kjer je delovalo veliko žag na vodni pogon.

Kljub težkim časom so se znali poveseliti. Na nobeni kmetiji niso živeli brez harmonike in citer. Konec 19. stoletja so ustanovili Solčavsko godbo na pihala. Po letu 1922 je pod okriljem prosvetnega društva kulturno življenje še bolj zacvetelo (dramska skupina, telovadni odsek Orel, knjižnica, pevski in tamburaški zbor). Po izgradnji ceste v Solčavo je bil ustanovljen poštni urad in enorazredna osnovna šola. Po drugi svetovni vojni so postavili šolo, v kateri znanje še danes živi.

Slika 1: Logarska dolina

2.2 NARAVNE IN KULTURNE ZNAMENITOSTI V LOGARSKI DOLINI

DOM DUHOVNIH VAJ

Današnji dom duhovnih vaj je bolj znan kot hotel sester Logar. Začetki gradnje segajo v sredino tridesetih let, otvoritev hotela pa je bila leta 1938. Hotel je bil v času svojega delovanja priljubljena izletniška točka, postal je kar nekakšen simbol Logarske doline. Objekt je zgrajen kot svojevrstvena dvonadstropna zgradba z izzidanim podstrešjem. Obdan je s tremi lesenimi balkoni, ki jih krasi izrezljana ograja. Dom duhovnih vaj – Center duhovnosti Logarska dolina oskrbujejo sestre Skupnosti družine Kristusa Odrešenika. V njegovih prostorih potekajo srečanja otroških skupin, birmancev, mladih (srednješolcev in drugih), študentov, izobražencev, zaposlenih, družin in starejših. Dom sprejme okoli 70 obiskovalcev.

Slika 2: Dom duhovnih vaj

KAPELA KRISTUSA KRALJA

Na pobudo kmetov iz Logarske doline in dr. Šumana je arhitekt Jože Plečnik leta 1930 izdelal načrt kapelice. V kapelici – cerkvici naj bi maševali, hkrati pa bi predstavljala tudi spomin na sina dr. Šumana. A Plečnikov načrt nikoli ni bil realiziran. Sedanja kapelica je delo arhitekta Martina Goloba.

Slika 3: Kapela Kristusa Kralja

LOGARJEVA LIPA

Krajinsko vrednost Logarske doline bogati Logarjeva lipa, ki je postala simbol pogleda na dolino. Nanjo naletimo približno 300 m pred kmetijo v Logu na levi strani ceste. Lipa je zelo lepo raščena, v višino meri 24 m, obseg debela pa znaša 485 cm.

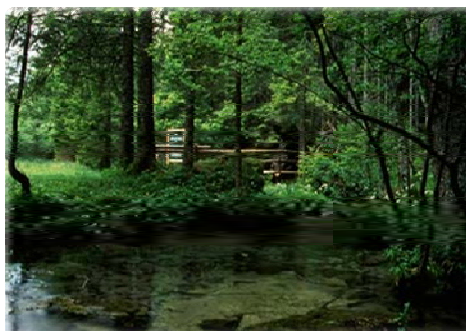
Od leta 1987 je zaradi svoje mogočne lepote razglašena za naravni spomenik.

Slika 4: Logarjeva lipa

IZVIR ČRNE – DRUGI IZVIR SAVINJE

Kmalu pod slapom Rinka voda ponikne in zoper privre na dan v spodnjem delu doline. To se dogaja zaradi neprepustnih werfenskih plasti. Nato teče po temnih sedimentnih glinah, kar ji daje črno barvo. Nato žubori po regulirani strugi do konca doline, kjer se zlije z Jezero, ki priteče iz Matkovega kota. Izvir je razglašen za naravni spomenik.

Slika 5: Izvir Črne

OLCARSKA (GOZDARSKA) BAJTA

Ob poti po Logarski dolini stoji Olcarska bajta, v njeni bližini opazimo leseno rižo (drčo) za spravilo lesa. Pozoren opazovalec lahko odkrije tudi bulaste jesene, v bajti občuti prijetno prasketanje ognja na odprtem ognjišču, v domišljiji se prepusti zgodbam, ki jih je pisalo trdo življenje gozdnih delavcev.

Slika 6: Olcarska bajta

HOTEL PLESNIK

Hotel Plesnik ima štiri zvezdice. V njem je 29 sob (64 ležišč), wellness in kongresni center. Ob hotelu je parkirišče, mini trgovina s spominki. Nudijo izposajo koles, sank, drsalk ... Obiskovalci lahko igrajo odbojko, badminton, mali nogomet. V neposredni bližini je prijeten prostor za piknik v naravi in terasa s čudovitim razgledom na Savinjske Alpe. Hotelski gostje uživajo v vrhunski postrežbi. V tem čudovitem okolju lahko zaljubljenici izrečejo svoj *da*.

Slika 7: Hotel Plesnik

SLAP PALENK

Slap Palenk nas očara na desnem bregu doline, tik nad hotelom Plesnik in vilo Palenk. Voda pada preko razbite pečine z višinsko razliko 78 m. Mogočen je zlasti v pomladnem času. Nad slapom se vije ozka soteska z izjemno slikovitimi slapovi. Pozimi predstavlja slap atraktivno plezališče za ljubitelje plezanja po ledenih slapovih. Palenk je razglašen za naravni spomenik.

Slika 8: Slap Palenk

PLESNIKOV BREST

Poleg Logarjeve lipe je nekakšen zaščitni znak panoramskega pogleda na Logarsko dolino tudi Plesnikov brest. Imenuje se tudi gorski brest ali im. Raste v Plesti. Drevo (obseg debla 370 cm, višina 25 m) je krajinska in estetska dragocenost.

Slika 9: Plesnikov brest

2.3 ŽIVALSTVO

Sesalci

Kopenskega prostora v Logarski dolini, kamor še ni stopila človeška noga ali ga ni osvojil še noben sesalec – razen najvišje razvitih vretenčarjev – je zelo malo. Prav v Logarski dolini je (predvsem zaradi orografskih posebnosti) nekaj izredno težko dostopnih jam ter brezen, ki privlačijo raziskovalce iz Evrope.

Gams

Je zanimiv zaradi svoje radovednosti in črednega načina življenja. Gre za tipično dnevno žival. Živi po vseh naših planinah od Krašice, Menine, Mozirskih planin, Smrekovškega pogorja, Raduhe, Olševe do osrednjih Savinjskih Alp.

Gamse lahko opazujemo kar s ceste pri Igli.

Slika 10: Gams

Jezersko-solčavska ovca

Ena od treh avtohtonih slovenskih pasem, ki je nastala s križanjem primitivne domače bele ovce s bergamaško in padovansko ovco. Planinske pasme v vzhodnih Alpah so nastale iz domače bele ovce, ki so jo poimenovali Zaupelschaf. Jezersko-solčavska ovca ima značilen izbočen profil glave, ki ga je dobila po bargamaški ovci, in kakovostno volno, ki jo je podedovala po padovanski. Ovce so večinoma bele, redke so tudi črne. Tako jih imenujejo rejci, čeprav so v resnici temno rjave. V preteklosti je morala žival imeti »očala« ali »solzo«, to je barvno liso okrog oči ali pod očmi oziroma na koncih ušes.

Ovca je precej velika; v višino meri 65 do 67 cm (ovni več kot 70 cm), telesna masa znaša od 65 do 75 kg. Ovni tehtajo več kot 100 kg. Žival ima velika ušesa, z volno poraščen dolg rep,

čvrste in dolge noge, tudi hrbet je močan in dolg. Takšne lastnosti omogočajo ovcam varno hojo po strminah gorskih pašnikov. Jezersko – solčavska ovca je torej odporna in zdrava žival, prilagojena našemu okolju. Strižejo jo spomladi in jeseni (od 2,5 do 3 kg volne).

Samica pogosto skoti dvojčke. Poleg tega je samica ves čas plodna. Mladice spolno dozoriijo med šestim in osmim mesecem, ovni pa v starosti med sedmim in desetim mesecem.

Slika 11: Jezersko-solčavska ovca

Veverica

Se je izredno prilagodila izostrenim alpskih razmeram in jo tudi pozimi srečamo na zgornji gozdni meji. V snegu opazimo, kako izkopava jeseni shranjeno hrano.

Slika 12: Veverica

Srnjak

Opazimo ga v jelovo-bukovem gozdu, kako si z razkopavanjem zemlje ali drgnjenjem rogovja ob mlada drevesca, označuje svoj letni življenjski prostor. Ko je srna visoko breja, nima rogovja.

Slika 13: Srnjak

Ptiči

Ornitološki podatki o življenju v Logarski dolini so zelo skromni.

Gore in prepadi

Gore so specifični življenjski prostor. Zaradi trdih klimatskih razmer živi v gorah le nekaj najodpornejših vrst ptic. Več je klateških in selivskih vrst.

- **Planinski orel**

Dolina nudi zatočišče dvema paroma planinskih orlov. Vsak par zaseda približno 30 km² velik teritorij, v tem območju spelete več gnezd.

Slika 14: Orel

- **Sokol selec**

V Sloveniji izjemno redka in ogrožena ujeta. Lovi predvsem ptiče, med letenjem.

Slika 15: Sokol selec

- **Belka**

Ptico najdemo na planoti Veže, Raduhi in v Solčavskih planinah, vendar le nad 1800 m nadmorske višine. Maja samček reglajoče poje samički. Največkrat opazimo samca, ki na izpostavljenem mestu straži v ruševju gnezdečo samico.

Slika 16: Belka

- **Rušavec**

Po naših podatkih se pase nad gornjo gozdno mejo v pasu ruševja. Je ogrožena žival. Maja se na rastiščih zbere tudi do 7 ruševcev, ki se merijo za naklonjenost grahastih lepotic.

Slika 17: Rušavec

Gozd

Gozd je najkompleksnejši suhozemni ekosistem, zato živi v njem veliko ptičev.

- **Kragulj**

Redkejša ujeda naših gozdov. Gnezdi na stranskih vejah visokih smrek in jelk.

Slika 18: Kragulj

- **Kanja ali mišar**

Ujeda nižinskega sveta. Gnezdi visoko v vejah smrek in jelk. Lovi miši, a tudi žabe, kače in velike žuželke.

Slika 19: Kanja ali mišar

Vode, prodišča in logi

Ta svet je (bolj kot kateri koli drug življenjski prostor) zaznamovan z naravnimi cikli žive in nežive narave. Tod žive predvsem ptice selivke.

- **Vodomec**

Naš najlepši ptič živi ob rekah in potokih. Gnezdi ob ilovnatih obalah rek, kjer koplje za gnezdo (do) meter dolg rov.

Slika 20: Vodomec

2.4 RASTLINSTVO LOGARSKE DOLINE

LEPI ČEVELJC

Cypripedium calceolus

Družina: kukavičevke Orchidaceae

Red: enokaličnice Liliopsida – Monocotyledonae

Rastlino najdemo v senčnatih bukovih gozdovih in ustaljenem grušču do subalpinskega pasu. Krasi vse naše Alpe, pa tudi Gorjance in Bohor. Cveti od maja do julija. Medena “usta” so rumene barve. Imajo obliko čeveljca. Ostali cvetni listi so škrlatno rjavi, ozki in dolgi. Včasih zacveti le en cvet, lahko pa se razvijejo tudi štirje.

Slika 21: Lepi čeveljc

ZLATA POGAČICA

Trollius europaeus

Zlato pogačico bomo našli na vlažnih tleh v višjih legah – v alpskem in predalpskem svetu, pa tudi na Snežniku. Na 30–60 cm visokem stebelu raste navadno le en živo rumen cvet z večjim številom (do 15) venčnih listov, ki so upognjeni in prilegli, kar daje cvetu kroglasto obliko.

Steblo je olistano, listi so dlanasto deljeni v 5–7 trikrah nazobčanih krp.

Slika 22: Zlata pogačica

KALUŽNICA
Caltha palustris

Kalužnico bomo marca in aprila opazili na močvirnatih tleh. Tako kot ostale zlatičevke ima cvetove z nadržalo plodnico in velikim številom prašnikov.

Slika 23: Kalužnica

VOLNATOGLAVI OSAT
Cirsium eriophorum

Volnatoglavi osat je tudi več kot 2 m visoka bodeča dvoletnica, ki raste na apnenčastih tleh prisojnih pobočij ob robu gozdov in po gozdnih posekah. Od drugih vrst osatov se močno razlikuje, saj ima značilno obliko koškov. Uspeva predvsem v višjih legah.

Steblo nosi liste, ki so na spodnji strani belo polsteni, in velike cvetne koške z rdeče vijoličastimi cvetovi. Cvetne koške prekriva gost puh, ki spominja na pajčevino. Pri nas cvete od julija do septembra. Cvetovi so dvospolni. Oprašujejo jih čebele, muhe, metulji in hrošči. Rastlina je samoplodna. Rada ima peščeno in ilovnato zemljo. Ne raste v senčnatih predelih. Zahteva vlažno prst. Najdemo jo na travnikih, v grmičevju in v obcestnih robovih na apnenčasti zemlji.

Slika 24: Volnatoglavi osat

SVEČNIK

Gentiana asclepiadea

Svečnik ali svilničasti svišč bomo našli na travnikih ali v gozdovih. Če bodo cvetovi popolnoma odprti, ga ne bo težko prepoznati, saj imajo cvetovi obliko, značilno za večino sviščev. Svečnik ima moder cvet, ki je sestavljen iz petih listov (zraščeni v cev), petih prašnikov med venčnimi listi ter nasprotnih stebelnih listov.

Svečnik lahko raste v dveh zelo zanimivih oblikah – listi so lahko nasprotni, vendar enakomerno razporejeni okoli osi stebela, lahko pa so na videz dvoredni, nad njimi pa rastejo pari cvetov.

Slika 25: Svilničasti svišč

2.5 KAMNINE

Pokrajina je glede na kamnine in njihovo starost zelo pestra, čeprav glavnino površja sestavljajo karbonatne kamnine mezozojske starosti. Najstarejše kamnine so iz paleozoika in so razgaljene ob prelomih ter ponekod na severnem in južnem obrobju. Površje je neprepustno in blago zaobljeno, pravo nasprotje strmih karbonatnih vzpetin. Večino površja prekrivajo kamnine iz srednjega zemeljskega veka, in sicer iz njegovega najstarejšega obdobja, triasa.

Najbolj pestra kamninska sestava z najmlajšimi kamninami je značilna za vzhodne dele pokrajine. Zaradi oligocenskega vulkanskega delovanja so obsežna območja sestavljena tudi iz mlajših predornin in tufov. Na kisli podlagi, ki so jo zaradi neprepustnosti na gosto razrezali potoki, prevladujejo blago zaobljene sredogorske vzpetine, ki so zaradi predvsem strmih pobočij in številnih pobočnih polic, primerne za poselitev. Petino površja, zlasti v nižjih legah ob Savinji in Dreti ter med njima, sestavljajo mlajše usedline. Še posebej izstopajo prod, konglomerat, glinovec, meljevec, peščenjak, lapor.

Zastopanost sedimentnih kamnin je precejšnja tudi v karbonatnem goratem osrčju pokrajine, kjer je v meliščih precej grušča.

Zakaj se dolina na Logu tako odpre in se v širokem loku nadaljuje do Kota? Verjetno se v smeri današnje doline vlečejo vzporedni prelomi, ob katerih so se kamnine lomile, se premikale in drobile. Zdrobljeno kamnino so vode odnašale in širile dolino do Klemenče žage. Tu pa se je Savinja globoko zažrla v spodnje triasne kamnine in ustvarila ozko sotesko Socko, kjer je komaj dovolj prostora za strugo in cesto. Današnjo podobo pa so dolini dali ledeniki, predvsem iz zadnje ledene dobe. Na to kažejo ledeniške usedline. V začetku vsake poledenitve je naprej zaledenelo visoko obrobje nad zatrepom Logarske doline. Zatrep je bil verjetno višji in manj ostrih oblik kot danes. Zapolnjen je bil z zglajenimi (pa tudi ostrorobimi) kosi apnenca, ki so se v toplejših dobah pleistocena (ali morda že malo prej) povezali z rjavkastim vezivom v trdo kamnino, brečo in konglomerat. Po rdečerjavi vezavi to kamnino hitro ločimo od sivega apnenca. Nad zatrepom se razteza velika krnica, današnji Okrešelj, kamor je polzel led in ledeniški jeziki s sosednjih višav. Ledenik je med potjo odnašal in prenašal kamninski material, ga brusil, drobil in gladil. Ob tektonski prelomnici Savinjsko sedlo-Okrešelj-slap Rinka-Grlo so se tektonske sile večkrat zbudile, se pri premikanju rahljale in drobile kamnino. Ledenik je zrahljano kamnino krušil, grebel in odnašal. Počasi je izoblikoval navpično steno, mogočen prag med Logarskim Kotom in

Okrešljem. Ko se je zadnji ledenik umaknil iz Kota, se je na Okrešlju talil, voda gorskega potoka pa je že padala čez steno slapa Rinke.

Slika 26: Presek skale pri Olcarski bajti

III EMPIRIČNI DEL

3.1 OPREDELITEV IN OMEJITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA

V času raziskovanja našega problema smo se osredotočili le na poti v Logarski dolini.

V nalogi smo želeli ugotoviti:

- Ali je v Logarski dolini speljana pot, ki bi bila primerna za gibalno ovirane?
- Kje bi lahko takšna pot potekala?
- Kaj bi si gibalno ovirani na tej poti lahko ogledali?
- Kako mora biti pot za gibalno ovirane prilagojena?

3.2 HIPOTEZE

Postavili smo več hipotez.

H₁: Anketiranci bodo na vprašanje, če poznajo Logarsko dolino, odgovorili pritrdilno.

H₂: Predvidevamo, da večina ni obiskala Logarske doline, odkar so gibalno ovirani.

H₃: Obiskali je niso zato, ker zanje ni dostopna.

H₄: Pot brez ovir je nujno potrebna.

H₅: Anketirani želijo doživeti stik z naravo in opazovati njene prvine.

H₆: Najbolj si želijo doživeti stik z naravo.

H₇: Logarsko si želijo obiskati zato, da bi spoznali nekaj novega.

H₈: Vprašani pogrešajo urejene poti.

H₉: Pričakujejo, da bodo v dolini našli znane naravne danosti.

H₁₀: Informacije bodo gibalno ovirani najprej iskali v Društvu paraplegikov jugozahodne Štajerske.

H₁₁: Anketiranci ne želijo, da bi lokalni vodniki seznanjeni z njihovim problemom.

3.3 POTEK RAZISKAVE

Podatke smo zbirali na več načinov, odvisno od tega, kaj smo želeli ugotoviti. Osnovne podatke, ki jih vključuje teoretični del naloge, smo pridobivali iz literature, ki je na razpolago v šolski knjižnici. Seveda smo brskali tudi po internetu. Za empirični del raziskovalne naloge pa smo pripravili anketo. Pri tem je sodelovalo štirideset članov Društva paraplegikov jugozahodne Štajerske. Nekaj podatkov smo pridobili tudi s tremi intervjuji.

Slika 27: Neja, Valentina in Gregor

Slika 28: G. Hudej in Jana

Slika 29: Pogovor o poti

3.4 METODA DELA

Gradivo, ki smo ga zbrali, smo obdelali z opisno in primerjalno metodo, rezultate ankete pa s statistično metodo. Podatke smo zbrali z intervjuji in anketiranjem.

Podatke smo obdelali z računalnikom Pentium 900. Za obdelavo in oblikovanje podatkov ter besedila smo uporabili Microsoft Word 97, Microsoft Excel 97 ...

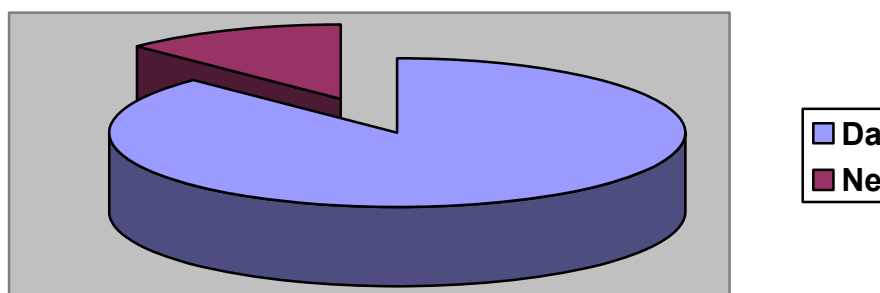

IV REZULTATI ANKETE

Rezultate ankete smo prikazali v različnih oblikah. Uporabili smo grafikone, opis, in razlago.

1. ALI POZNATE LOGARSKO DOLINO?

DA	NE	SKUPAJ
35	5	40
87,5%	12,5%	100%

Graf 1: Ali poznate Logarsko dolino?

HIPOTEZA

Anketiranci bodo na vprašanje, če poznajo Logarsko dolino, odgovorili pritrdilno.

REZULTAT ANKETNEGA VPRAŠANJA

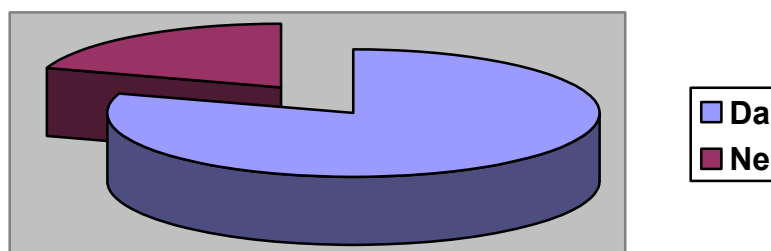
Naša hipoteza se je potrdila, saj je 87,5% anketirancev na to vprašanje pozitivno odgovorilo.

Logarsko dolino pozna večina ljudi, saj je zelo prepoznavna in vredna obiska.

2. ALI STE DOLINO OBISKALI, ODKAR STE GIBALO OVIRANI?

DA	NE	SKUPAJ
32	8	40
80%	20%	100%

Graf 2: Ali ste dolino obiskali, odkar ste gibalno ovirani?

HIPOTEZA

Predvidevamo, da večina ni obiskala Logarske doline, odkar so gibalno ovirani.

REZULTAT ANKETNEGA VPRAŠANJA

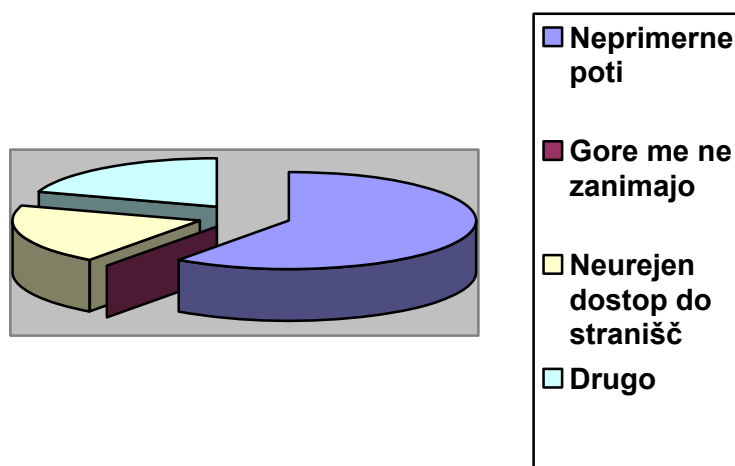
Domnevali smo, da gibalno ovirani zaradi svojih težav Logarske doline niso obiskali. Vendar so odgovori na to anketno vprašanje pokazali drugačen rezultat. 80% jih je obiskalo Logarsko dolino, 20% pa ne. Rezultat nas je presenetil, saj v dolini ni ustrezne turistične infrastrukture.

Na vprašanja od 5–10 je odgovarjalo le deset ljudi. To so tisti, ki so na četrto vprašanje odgovorili, da jih v Logarski dolini ni bilo, odkar so gibalno ovirani.

3. ZAKAJ ANKETIRANCI NISO OBISKALI LOGARSKE DOLINE?

NEPRIMERNE POTI	GORE ME NE ZANIMAJO	NEUREJEN DOSTOP DO STRANIŠČ	DRUGO	SKUPAJ
6	0	2	2	10
60%	0%	20%	20%	100%

Graf 3: Zakaj anketiranci niso obiskali Logarske doline?

HIPOTEZA

Obiskali je niso, ker zanje ni dostopna.

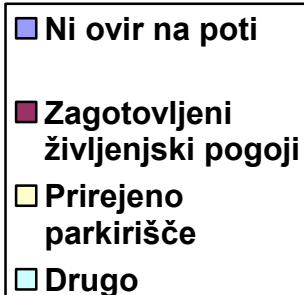
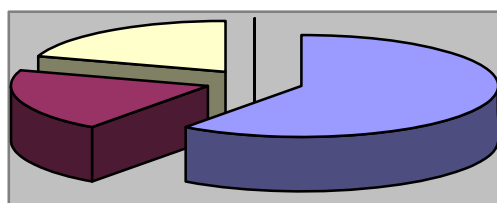
REZULTAT ANKETNEGA VPRAŠANJA

Naša hipoteza, da Logarske doline gibalno ovirani niso obiskali, ker zanje ni najboljše dostopna, se je potrdila. 60% anketirancev je odgovorilo, da poti zanje niso primerno urejene. 20% anketirancev je odgovorilo, da jih moti to, ker ni urejenega dostopa do stranišč. Ostalih 20% pa se je odločilo za *drugo*.

4. POD KAKŠNIMI POGOJI LAHKO OBIŠČETE LOGARSKO DOLINO?

DA NA POTI NI OVIR	ZAGOTOVLJENI ŽIVLJENSKI POGOJI	PRIREJENO PARKIRIŠČE	DRUGO	SKUPAJ
6	2	2	0	10
71,4%	14,3%	14,3%	0%	100%

Graf 4: Pod kakšnimi pogoji lahko obiščete Logarsko dolino?

HIPOTEZA

Pot brez ovir je nujno potrebna.

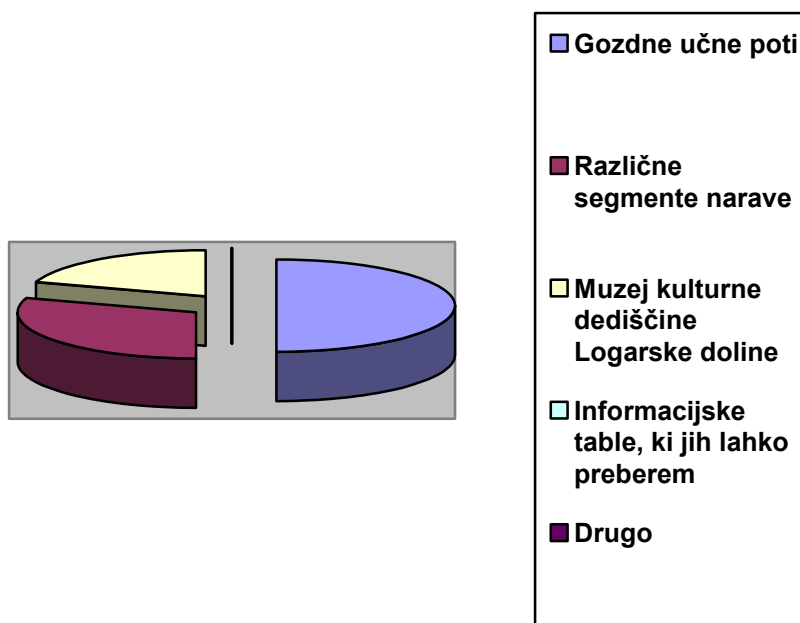
REZULTAT ANKETNEGA VPRAŠANJA

Naša hipoteza, da gibalno ovirani nujno potrebujejo pot brez ovir, je potrjena. Kar 71,4% anketirancev motijo ovire na poti (stopnice, klančine, neurejena podlaga). Prav tako (14,3%) anketirancev moti tudi to, da zanje ni zagotovljenih življenjskih pogojev, npr. stranišč, dostopov do restavracije v hotelu ...

5. KAJ SI ŽELITE OGLEDATI V LOGARSKI DOLINI?

GOZDNE UČNE POTI	RAZLIČNE SEGMENTE NARAVE	MUZEJ KULTURNE DEDIŠČINE LOGARSKÉ DOLINE	INFORMACIJSKE TABLE, KI JIH LAHKO PREBEREM	DRUGO	SKUPAJ
5	3	2	0	0	10
50%	33,3%	16,7%	0%	0%	100%

Graf 5: Kaj si želite ogledati v Logarski dolini?

HIPOTEZA

Anketiranci želijo doživeti stik z naravo in opazovati njene prvine.

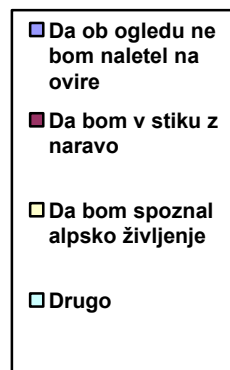
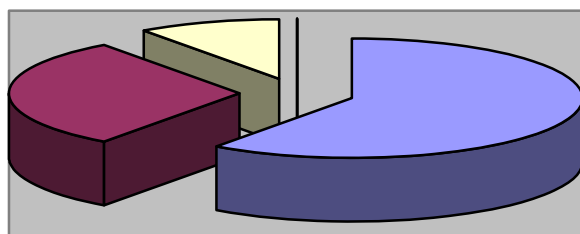
REZULTAT ANKETNEGA VPRAŠANJA

Domnevali smo, da si obiskovalci najbolj želijo videti dele narave, toda tokrat je analiza pokazala drugače. Kar polovica se je odločila za gozdne učne poti, 33,3% za naravne segmente in 16,7% za Muzej kulturne dediščine Logarske doline.

6. KAJ PRIČAKUJETE OD TEMATSKE POTI?

DA OB OGLEDU NE BOM NALETTEL NA OVIRE	DA BOM V STIKU Z NARAVO	DA BOM SPOZNAL ALPSKO ŽIVLJENJE V AVTOHTONEM OKOLJU	DRUGO	SKUPAJ
6	3	1	0	10
60%	30%	10%	0%	100%

Graf 6: Kaj pričakujete od tematske poti?

HIPOTEZA

Najbolj si želijo doživeti stik z naravo.

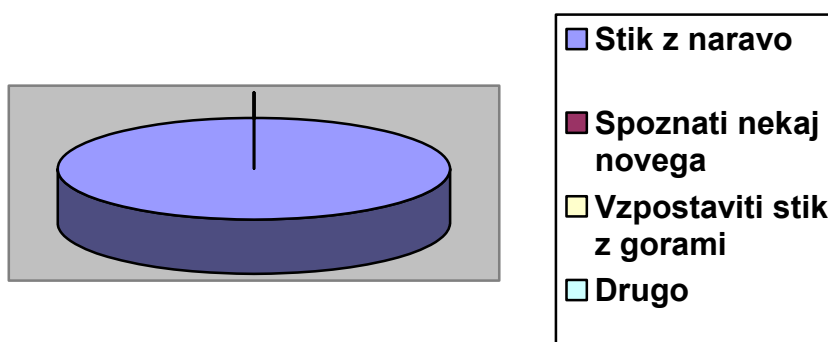
REZULTAT ANKETNEGA VPRAŠANJA

Anketa je pokazala, da so gibalno ovirani zaskrbljeni zaradi ovir na poti, saj je tako odgovorilo kar 60% anketirancev. 10% pa si želi spoznati življenje v Alpah.

7. VZROKI ZA OBISK LOGARSKE DOLINE

STIK Z NARAVO	SPOZNATI NEKAJ NOVEGA	VZPOSTAVITI STIK Z GORAMI	DRUGO	SKUPAJ
10	0	0	0	10
100%	0%	0%	0%	100%

Graf 7: Vzroki za obisk Logarske doline

HIPOTEZA

Logarsko si želijo obiskati zato, da bi spoznali nekaj novega.

REZULTAT ANKETNEGA VPRAŠANJA

Pri tem vprašanju je bila naša hipoteza 100% zavržena. Anketirance namreč najbolj privlači stik z naravo.

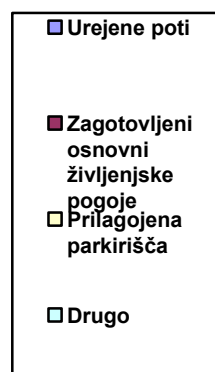
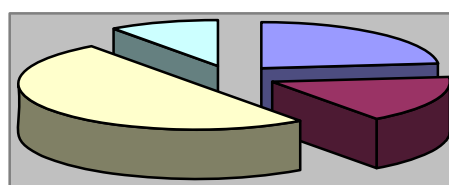
Ta ugotovitev nas pravzaprav veseli, saj bi prav realizacija naše zamisli omogočila gibalno oviranim stik z alpskim živalstvom in rastlinstvom.

Na vprašanja št. 10, 11, 12 so odgovarjali le tisti anketiranci, ki so na četrto vprašanje pozitivno odgovorili.

8. MED OBISKOM V LOGARSKI DOLINI SEM NAJBOLJ POGREŠAL/-A

UREJENE POTI	ZAGOTOVLJENE OSNOVNE ŽIVLJENJSKE POGOJE (WC)	PRILAGOJENA PARKIRIŠČA	DRUGO	SKUPAJ
7	5	15	3	30
17,5%	12,5%	62,5%	7,5%	100%

Graf 8: Med obiskom v Logarski dolini sem najbolj pogrešal/-a

HIPOTEZA

Vprašani najbolj pogrešajo urejene poti.

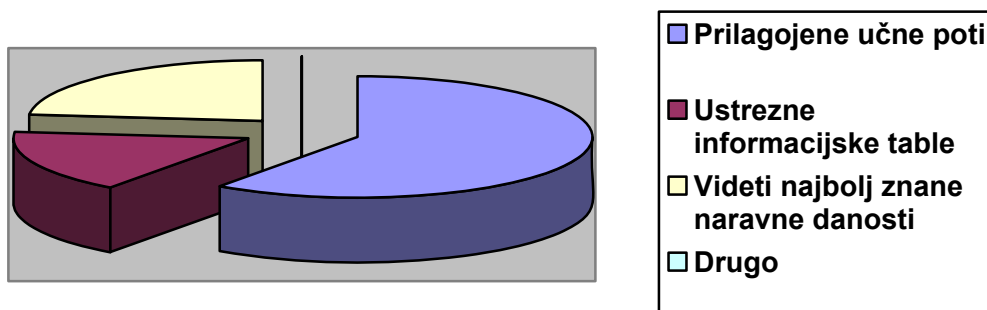
REZULTAT ANKETNEGA VPRAŠANJA

Domnevali smo, da gibalno ovirani najbolj potrebujejo urejene poti, a se je izkazalo, da so nujna tudi prilagojena parkirišča, saj je tako trdilo kar 62,5% anketirancev. 17,5% vprašanih je v času obiska pogrešalo urejene poti, po katerih bi se lahko gibal po dolini. 12,5% anketirancev je pogrešalo zagotovljene osnovne življenjske pogoje. 7,5% obiskovalcev pa se je odločilo za *drugo*.

9. PRIČAKOVANJA OBISKOVALCEV POVEZANA Z OBISKOM LOGARSKÉ DOLINE

PRILAGOJENE UČNE POTI	USTREZNE INFORMACIJSKE TABLE	VIDETI NAJBOLJ ZNANE NARAVNE DANOSTI	DRUGO	SKUPAJ
18	5	7	0	30
70%	12,5%	17,5%	0%	100%

Graf 9: Pričakovanja obiskovalcev

HIPOTEZA

Pričakujejo, da bodo poiskali znane naravne danosti.

REZULTAT ANKETNEGA VPRAŠANJA

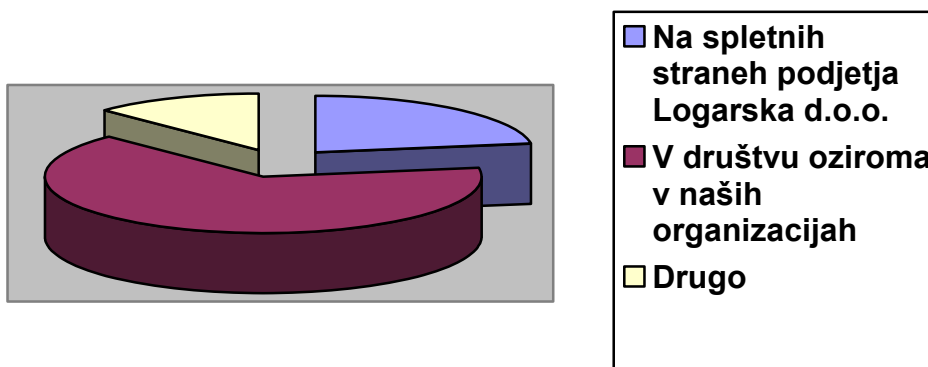
Anketa naše hipoteze ni potrdila. 70% vprašanih je pričakovalo, da bodo zasledili urejene učne poti. 17,5% anketirancev je pričakovalo, da bodo videli naravne danosti, 12,5% pa jih je pričakovalo, da bodo v dolini lahko prebrali informacijske table.

Na zadnji dve vprašanji so odgovorili vsi anketiranci.

10. INFORMACIJE O PRILAGOJENI UČNI POTI BI ISKALI NAJPREJ

NA SPLETNIH STRANEH PODJETJA LOGARSKA D.O.O	V DRUŠTVU OZ. V NAŠIH ORGANIZACIJAH	DRUGO	SKUPAJ
9	26	5	40
22,5%	65%	12,5%	100%

Graf 10: Informacije o prilagojeni učni poti bi najprej iskali

HIPOTEZA

Informacije bodo najprej gibalno ovirani iskali v Društvu paraplegikov jugozahodne Štajerske.

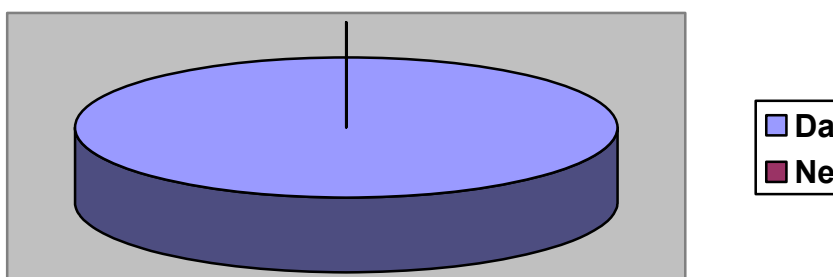
REZULTAT ANKETNEGA VPRAŠANJA

Naša domneva se je potrdila. Informacije bi obiskovalci najprej iskali v Društvu jugozahodne Štajerske, 22,5% pa bi se jih obrnilo tudi na spletne strani podjetja Logarska d.o.o. ali kam drugam. (Verjetno bi bil rezultat drugačen, če bi anketo opravljali v drugih delih države ali v tujini.)

11. ALI ŽELITE, DA SO LOKALNI VODNIKI SEZNANJENI Z VAŠIMI PROBLEMI?

DA	NE	SKUPAJ
40	0	40
100%	0%	100%

Graf 11: Ali želite, da so lokalni vodniki seznanjeni z vašimi problemi?

HIPOTEZA

Ne želijo, da bi bili lokalni vodniki seznanjeni z njihovim problemom.

REZULTAT ANKETNEGA VPRAŠANJA

Naša hipoteza je bila 100% ovržena. Vsi anketiranci so bili za to, da so lokalni vodniki seznanjen z njihovimi problemi.

ZAKLJUČEK

Marsikdo se sprašuje, ali je Logarska dolina res dostopna vsem. Prav s tem vprašanjem smo se ukvarjali tudi med našim raziskovanjem. Ugotovili smo, da si Logarske doline vsi ne morejo ogledati. Zaradi tega smo se odločili, da pripravimo načrt poti, primerne za gibalno ovirane.

Ob poti bodo lahko videli različne podobe narave in prebrali table, na katerih bodo predstavljene posebnosti Logarske doline. Pot brez ovir bo potekala od Info centra do slapa Palenk. Narejena bo v skladu z zakoni (širina, naklon, podlaga poti itd.). Pot smo si zamislili sami, pri tem pa sta strokovno pomagala g. Planinc in g. Slapnik.

Upamo, da bo naša raziskovalna naloga spodbudila izdelavo takšne poti, saj je v nalogi veliko zanimivih idej. Ob pisanju naloge in pridobivanju informacij smo izvedeli veliko novega. Spoznali smo, kakšna je ustrezna podlaga poti za voziček, kako je s širino poti, višino tabel ... Veseli smo, da je z nami sodelovalo podjetje Logarska d.d., ki je v preteklosti že načrtovalo izdelavo poti za gibalno ovirane. Upamo, da bo naš projekt prispeval k trajnostnemu razvoju Logarske doline, predvsem pa okrepi enakopravnost med ljudmi.

INTERVJU Z GOSPODOM ARHITEKTOM MATJAŽEM PLANINCEM

1. Koliko časa se že – kot arhitekt – posvečate predvsem svetovanju gibalno oviranim?

Začetki strokovnega dela pri oblikovanju grajenega okolja v korist invalidov in vseh funkcionalno oviranih ljudi segajo v leto 1981, ko se je pričela izdelava interdisciplinarne raziskovalne naloge »Vključevanje funkcionalno oviranih ljudi v življenjsko okolje« (Fakulteta za arhitekturo in Urbanistični inštitut). Po zaključku raziskave 1984 sem pričel s konkretnim sodelovanjem z Zvezo paraplegikov Slovenije.

2. Zakaj ste se začeli ukvarjati s tem področjem arhitekture?

Naša stroka je sestavljena iz številnih vrst znanja s področja graditeljstva, tehnologije, umetnosti, kompozicije, oblikovanja, psihologije, ekonomike itd. Z njimi želijo arhitekti ustvarjati optimalne arhitekturne dosežke. Velika pomanjkljivost v naši arhitekturni stroki (kadri večinoma izhajajo iz edine Fakultete za arhitekturo v Ljubljani), pa je pomanjkanje humane vsebine. Načrtovanje in graditev objektov sta prvenstveno namenjena ljudem. Zaradi neupoštevanja širokega spektra uporabnikov in njihovih psihofizičnih sposobnosti pa so tehnične in oblikovne rešitve v grajenem okolju do njih diskriminatorne. Še vedno sem trdno prepričan, da je v naši arhitekturi premalo humanistične vsebine in je zato nujno potrebno delovati v korist boljših možnosti za invalide.

3. Ali pogosteje svetujete posameznikom ali društvom?

Tudi strokovno delo v okviru programa "Prebivanje in prilagajanje okolja" vsebuje več področij in vključuje redno neposredno pomoč posameznim članom in članicam ZPS – v smislu tehničnih rešitev in nasvetov za prilagajanje bivalnega okolja.

4. S kakšnimi težavami pa se najpogosteje soočajo gibalno ovirani posamezniki?

Osnovna arhitekturna ovira so neprilagojene vertikalne komunikacije – višinske razlike med posameznimi nivoji dostopa do objekta ali ovire v notranjosti, kjer ob stopnicah ni dvigala ali klančine za manjše višinske razlike. V bivalnih prostorih je praviloma problem kopalnica in stranišče, v teh prostorih so nujne adaptacije prostora in opreme.

5. So objekti, namenjeni gibalno oviranim primerni in arhitekturno dobro zasnovani? Ali vas na tem področju čaka še veliko dela?

Vsi objekti v javni rabi morajo biti na osnovi obvezujoče zakonodaje grajeni tako, da ustrezajo tudi gibalno oviranim uporabnikom. Seveda pa v praksi ni takšnega stanja, saj nastopa v procesu graditve objektov mnogo subjektov, ki ne izpolnjujejo vseh svojih strokovnih obveznosti. Zato je bilo v naši družbi že mnogokrat dokazano koristno strokovno delovanje s pozicije uporabnikov, kar zagotavlja preverjene funkcionalne rešitve.

6. So objekti v tujini bolj prilagojeni gibalno oviranim osebam?

V zahodni Evropi in ZDA so bili za potrebe invalidov že kmalu po II. svetovni vojni uveljavljene tudi funkcionalne rešitve v grajenem okolju. Ugotavljamo, da je bila arhitektura v teh deželah veliko bolj humanistična in prijazna že desetletja prej, ko so se pri nas začeli šele prvi konkretni premiki. V zadnjih 15-ih letih je bil tudi pri nas narejen velik napredek tudi na tem področju, vendar je nujna stalna spodbuda investitorjem, revizija projektnih rešitev ter vsesplošno osveščanje pri odpravljanju starih arhitekturnih ovir (novih ovir pač ne sme biti več).

7. Kako je to področje pri nas zakonsko urejeno?

Zakon o graditvi objektov (2002), Pravilnik o zahtevah za zagotavljanje neoviranega dostopa, vstopa in uporabe objektov v javni rabi ter večstanovanjskih stavb (2003) ter prevzeti mednarodni standard SIST ISO TR 9527 so aktualne obvezujoče zakonske podlage, ki bi morale zagotavljati kvalitetne in funkcionalne novogradnje in rekonstrukcije objektov. Navedeni pravilnik pa selekcionira javne objekte, ki morajo biti brez ovir. Zato potekajo aktivnosti za spremembe omejitvenih pogojev in s tem uveljavitev edino primerne univerzalnosti grajenega okolja za vse uporabnike.

8. S katerimi projekti se trenutno ukvarjate?

Trenutno se ukvarjam z več projekti, npr. s pripravo na obnovo hišic v Čatežu ter domov v Pineti in Semiču, s programsko zasnovo za nove prostore Društva paraplegikov Istre in Krasa itd.

9. Kako ocenjujete našo raziskovalno nalogo?

Vaša raziskovalna naloga je zanimiva in koristna, ker aplicirate splošne funkcionalne zahteve za dostopnost in uporabnost grajenega okolja v specifično naravno okolje krajinskega parka.

10. Ali sodi ta projekt z arhitekturnega vidika med bolj ali manj zahtevne?

Projekt je specifičen in vsekakor zahteven, ker je obvezen zelo premišljen pristop k urejanju posameznih segmentov naravnega okolja.

11. Kaj bi lahko predstavljalo največjo oviro?

Morda bi lahko bila težava v parcialnih obravnavah posameznih predelov, saj se mora pri oblikovanju upoštevati doslednost v programskih izhodiščih. Prav tako je zelo pomembna tudi pravilna uporaba materialov.

INTERVJU Z GOSPODOM JANEZOM HUDEJEM

1. Koliko časa ste že predsednik društva?

Predsednik Društva paraplegikov jugozahodne Štajerske sem od leta 2000. V društvu aktivno delujem že 25 let, prej sem bil član upravnega odbora, referent za šport in podpredsednik društva. Društvo paraplegikov letos praznuje 30-letnico neprekinjenega delovanja. Vključujemo 33 občin – od Solčave do Bistrice ob Sotli. Društvo je bilo ustanovljeno leta 1979.

2. Ali ste pri projektu za odpravo arhitekturnih ovir že sodelovali?

Odpravljanje arhitekturnih ovir je eden od naših programov, ki ga izvajamo že od pričetka delovanja društva. Prvi projekt smo izvedli leta 1986, ko smo na področju delovanja našega društva popisali možnost dostopa, vstopa in uporabe javnih zgradb. Projekt je financirala socialistična zveza in vse popisane ovire naj bi odstranili. Zaradi nastanka nove države projekt ni bil realiziran. Drugi projekt je izvedla mestna občina. Preko programa javnih del in z našim sodelovanjem je izdelala projektno dokumentacijo za odpravo vseh arhitekturnih in grajenih ovir v občini Celje. Čeprav *nerealizirana*, a dobra osnova za izdelavo projekta »Odprava arhitekturnih ovir v mestu Celje na javnih površinah«. Realizacija je v teku, vendar gre prepočasi. Na nekaterih mestih so ovire odpravljene tudi zaradi novogradenj ali rekonstrukcij. Na določenih predelih mesta predstavljajo neprilagojeni prehodi življenjsko ogroženost članov našega društva, saj se lahko z invalidskim vozičkom vozijo samo po cesti. Zadnji projekt, ki ga izvajamo, je povezan z odpravo arhitekturnih ovir v občini Radeče. Sodelujemo tudi pri izgradnji učne poti v Logarski dolini, ki bo na določenih mestih dostopna tudi invalidom.

3. Kakšna je razlika o osveščenosti ljudi v času vaše nesreče in danes?

Osveščenost o gradnji objektov in javnih površin, ki so primerne za funkcionalno ovirane osebe, je danes veliko boljša kot pred 28-imi leti. K temu je pripomogel tudi pretok informacij, ki je po zaslugi medijev večji kot nekoč. Velik delež k osveščenosti pa prispeva tudi delo in delovanje društev, kakršno je naše. Imamo zakone in predpise, ki ji nekdanj ni bilo. Še vedno pa so prisotne nepravilnosti pri gradnji, ker določeni izvajalci oz. investitorji zaradi pocenitve gradnje predpisov ne upoštevajo.

4. Kolikokrat se je kakšna inštitucija obrnila na vaše društvo in prosila za nasvet v zvezi s funkcionalnostjo?

Na nas se je za konkretno pomoč do sedaj obrnilo malo inštitucij. V glavnem so bili to posamezniki, ki so gradili kakšen objekt, namenjen tudi invalidom. Večinoma smo bili pobudniki kar sami.

5. S katerimi ovirami se najpogosteje srečate?

- Kulturno-spomeniški objekti niso dostopni.
- Ni urejenega dostopa (parkirišča).
- Gibanje po zgradbah oz. objektih z vozičkom ni možno.
- Zaradi nedostopnosti objektov so nedostopna tudi stranišča.

6. S kakšnimi problemi se srečujejo vaši člani, ko iščejo zaposlitev?

Naši člani imajo pri iskanju zaposlitve kar nekaj težav. Težko je najti delovno mesto (npr. naš član že osem let išče primerno zaposlitev). Delovno mesto velikokrat ni dostopno ali ni primerno zaradi premajhnih pisarn. Ni dostopa do stranišč. Člani premalo aktivno iščejo delo in se po hitrem postopku raje invalidsko upokojijo.

7. Ali imajo državne inštitucije posluh za probleme, s katerimi se srečujete na cesti in v raznih uradnih ustanovah (sodišče, občina, center za soc. delo)?

Društvo paraplegikov jugozahodne Štajerske deluje v okviru Zveze paraplegikov Slovenije, ki daje pobude za spremembe in dopolnitve pravilnikov o gradnji objektov in javnih površin brez ovir za funkcionalno ovirane ljudi. Lahko rečemo, da ima država s svojimi inštitucijami posluh za probleme, s katerimi se srečujemo na cesti in v raznih uradnih ustanovah (sodišče, občina, center za soc. delo). Problem nastane, ko naj bi ovire odstranili, ker ni finančnih sredstev.

Poseben problem predstavljajo tudi srednje šole. Npr. V Velenju ni dostopna prav nobena. V Celju je malo boljše.

8. Ali si želite, da bi bilo v naših gorah več točk, do katerih bi bila speljana ustrezna pot?

Slovenske Alpe so biser slovenske države. Toda – obiskati jih – to je zaenkrat le naša pobožna želja. Najvišje točke lahko dosežemo tam, kjer so zgrajene žičnice. Vendar v

glavnem tudi te niso dostopne. Seveda gre za terene, ki so težko dostopni in ne omogočajo ustrezne prilagoditve za funkcionalno ovirane osebe.

9. Kakšen se vam zdi načrt o učni poti v Logarski dolini, ki smo vam ga predstavili?

Pri načrtovanju učne poti v Logarski dolini sodelujemo od začetka, ko se je g. Marko Slapar, predstavnik podjetja Logarska dolina, obrnil na naše društvo in nas prosil za sodelovanje. Zelo smo bili veseli, ko smo zvedeli, da bo tema seminarske naloge našega člana in njegovih sošolk prav dostopnost Logarske doline za invalide. Ureditev Logarske doline, kot je predvideno v projektu, pomeni dostop in funkcionalnost za vse obiskovalce krajinskega parka Logarska dolina. Želimo si še več takšnega sodelovanja. Eden od projektov turistične šole bi lahko bil npr. tudi izdelava vodnika po turističnih in kulturnih objektih za invalide.

10. Kaj bi spremenili v naši državi, če bi imeli to možnost?

V naši državi bi marsikaj spremenil. Če pa je možen samo en odgovor, sem za Slovenijo, v kateri bi bili lahko invalidi samostojni, neodvisni in enakopravni na vseh področjih življenja, ker bi bila naša Slovenija država enakih možnosti.

INTERVJU Z GOSPODOM MARKOM SLAPNIKOM

1. Kako dolgo že sodelujete s podjetjem Logarska d.o.o.?

V podjetju Logarska dolina d.o.o. sem redno zaposlen od začetka leta 2000, pred tem pa sem sodeloval pri posameznih projektih oz. aktivnostih.

2. Kako se je rodila ideja o ureditvi poti, ki bo prilagojena gibalno oviranim?

Z razvojem in vsebinsko nadgradnjo naravoslovno-etnografske poti po Logarski se ukvarjam že dalj časa (približno 5 let). Ko pa sem z mamo, ki je bila nekaj časa na invalidskem vozičku, pogosto naletel na ovire pri prehodu z vozičkom, se mi je porodila ideja o delu poti po Logarski dolini, ki bi bila urejena za gibalno ovirane.

3. Kaj ste na tem področju že dosegli?

S pomočjo razpisa Interreg IIIA Slovenija-Avstrija smo poskusno uredili del poti. Dogovarjali smo se z lastniki zemljišč, na katerih želimo pot nadaljevati in zaokrožiti, dogovorili pa smo se tudi z lastnikom bližnjega objekta (Dom planincev), da bo v bližnji prihodnosti uredil dostop v objekt in stranišča.

4. S kom ste že sodelovali?

Pred izgradnjo poti smo se posvetovali s predstavniki Društva paraplegikov jugozahodne Štajerske in Zveze paraplegikov Slovenije (g. Janez Hudej in arhitekt g. Matjaž Planinc).

5. Kje bi po vašem pot lahko potekala, da bi gibalno ovirani videli čim več neokrnjene narave hkrati pa poseg narave ne bi prizadel?

Uredili smo že del Naravoslovno-etnografske poti po Logarski pred Domom planincev, kjer v mladi razvojni fazi gozda raste veliko alpskih rastlin. Spomladi dehti tam tudi alpsko cvetje, ki sicer uspeva višje, na težje dostopnih predelih. Na tem področju želimo oblikovati krožno pot z dostopom do planinske kočice in stranišč. Pripravili smo načrt za ureditev informacijskega platoja pred TIC Logarska dolina v povezavi s kočico Kozorog (50 m oddaljena od TIC-a). Pogovarjali pa smo se tudi o podaljšanju te poti od informacijskega centra do bližnjega slapa Palenk. Ta del je označen na skici, ki sem vam jo poslal.

6. Poznate pogoje, ki morajo biti izpolnjeni za takšno pot? Kakšni so?

Poznamo osnovne standarde in priporočila, o katerih smo se pogovarjali z g. Matjažem Planincem in priporočila iz tuje literature. Opis predvidenih pogojev pošiljam v prilogi (Prilagoditve za invalide 2007/07).

7. Slišali smo, da ste že ustvarjali načrte za to pot. Nam lahko poveste, kaj bi vključevala?

V nadaljevanju navajam povzetek iz projektne naloge za prenovno naravoslovno-etnografske poti po Logarski.

INFO (interpretacijski) plato Plest:

- interpretacijske table (3 table, dimenzije: 70 x 55 cm);
- didaktična igrala, ki spodbujajo k odkrivanju zanimivosti gozda;
- ureditev prostora in predstavitev za osebe na invalidskih vozičkih (poti, table);
- klopi in mize (5 kompletov).

Informacijska točka (Koča Kozorog v povezavi z INFO-platojem):

- priprava multimedijske predstavitve: "Življenje v zavetju gora" (zanimivosti iz živalskega in rastlinskega sveta, Natura 2000 ...) – oprema: touchscreen, LCD projektor, računalnik, posterji in roll bannerji (pingvini), interpretacijske table (3 table, dimenzije: 70x55 cm);
- ureditev prostora (v koči ali vsaj pod streho) za predstavitev vsebin skupini do 50 oseb;
- ureditev prostora in predstavitev za osebe na invalidskih vozičkih (poti, sanitarij).

Urejanje poti za osebe na invalidskih vozičkih pred Domom planincev:

- 2 interpretacijski tabli (70 x 55 cm) – gorski gozd;
- ureditev poti za invalidske vozičke – leseni mostički (približno 250 m) urediti razgledne ploščadi (4 ploščadi, skupaj približno 200 m²)

8. Katere znamenitosti v Logarski dolini so že sedaj dostopne gibalno oviranim (razen poti, ki jo imamo v načrtu)?

Pot za dostop z invalidskimi vozički še ni urejena do nobene znamenitosti v Logarski dolini.

9. Kaj Logarska dolina gibalno oviranim že nudi?

Dostop v nekatere gostinske objekte.

10. Ali organizirate dejavnosti za gibalno ovirane v Logarski dolini?

Še ne.

11. Kdo to financira?

Ureditev že narejenega dela poti je bila financirana iz EU-sredstev (Interreg IIIA Slovenija/Avstrija), za ostale predvidene vsebine pa se bomo javljali na razpise in prispevali tudi lastna sredstva.

12. Če bi bil naš načrt poti primeren, bi ga lahko unovčili?

Seveda, verjetno bo nekaj težav s financiranjem, a postopno bomo predvidene aktivnosti izvedli. Tudi ta del, ki ga vi načrtujete, bo slej ali prej zaživel.

Dobro je, da pogledamo na ureditev tovrstne poti z različnih zornih kotov in skupaj uredimo pot, ki bo kar najbolj prilagojena tistim, ki jim je namenjena.

13. Kakšni so vaši načrti za prihodnost v Logarski dolini?

Imamo jih veliko. Kaj več o njih bomo zapisali v dokumentih o prihodnjem razvoju krajinskega parka Logarska dolina (predvidoma v letu 2010).

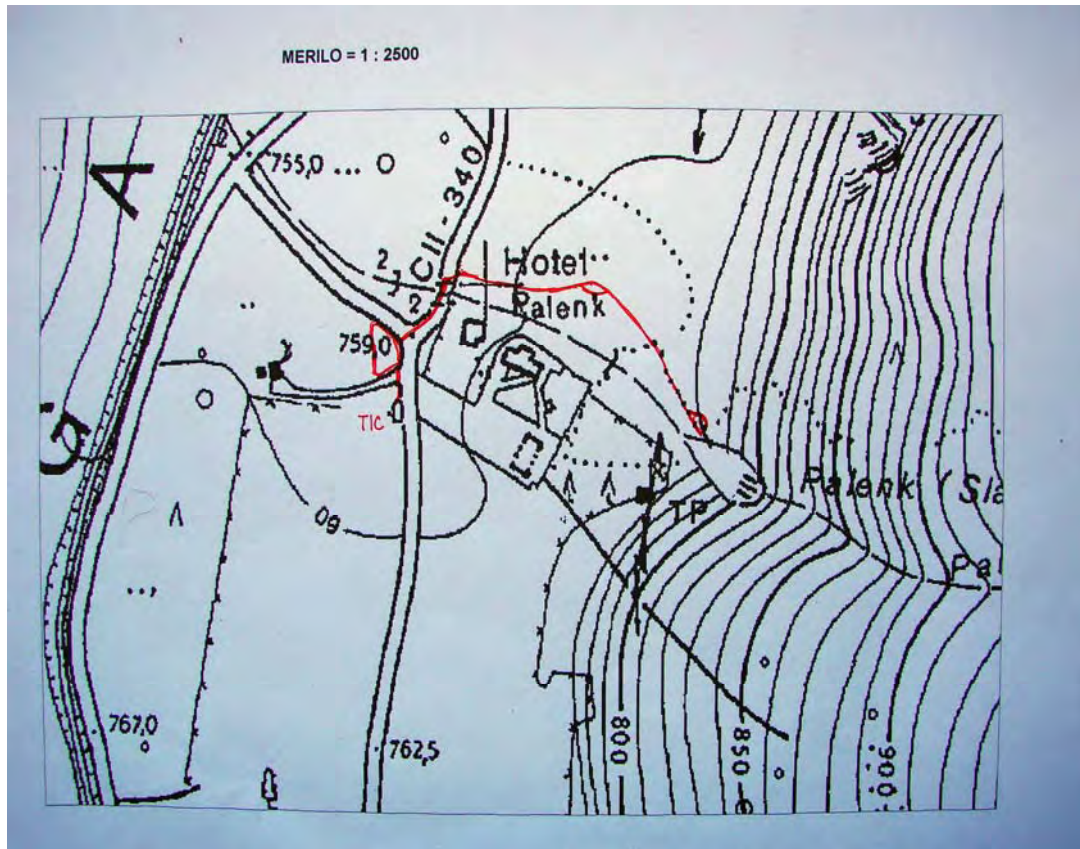
Vsi načrti pa so vezani predvsem na sonaraven trajnostni razvoj širšega območja in upoštevajo nosilne kapacitete posameznih, bolj obremenjenih delov doline.

Želimo si predvsem okolju in obiskovalcem prijazen, domačinom pa koristen razvoj turizma.

PRILOGE

Načrt poti TIC–Palenk

Slika 30: Načrt poti

Pot bo potekala od TIC-a do slapa Palenk. Ob poti bodo informacijske table, ki bodo predstavljale živalstvo, rastlinstvo, kamnine ter naravne danosti Logarske doline.

- Mize: s strani dostop za vozičke, spodaj 70 cm prostora pod mizo, zg. plošča 60 cm čez nosilni steber (nogo).
- Panoramska tabla: v sredini lesen podest (izdelana iz desk ustreznih za širino med stebroma), s klinom za dostop.
- Poti: utrjene od ceste do panoramske table, med interpretativnimi tablami in okrog ograje, širina poti: 120 cm z občasnimi razširitvami.
- Krožna pot ob ograji (po zunanji strani) – širina 180 cm, zaključek z okroglico, ki je varovalo ob robu poti.

Alpe – dostopne vsem?

- Interpretativne table (nagnjene) – višina spodnjega roba table 70 cm od tal.
- Didaktične igrala – table za ograjo ob parkirišču – največ 30 cm oddaljene od ograje.
- Cesta do penziona Na Razpotju – urediti bankine in po potrebi razširiti dele poti.

Anketni vprašalnik

Pozdravljeni!

Dijaki Srednje šole za gostinstvo in turizem Celje, smer turistični tehnik, pripravljamo nalogo, s katero želimo opozoriti in izboljšati infrastrukturo v Logarski dolini. Prizadevamo si, da bi bila dostopna tudi gibalno oviranim osebam.

Prosimo vas, da izpolnite anketni vprašalnik.

1. Spol ženski moški

2. Starost

• od 18 do 25 let	• od 25 do 35 let
• od 35 do 50 let	• od 50 do 65 let
• od 65 do 75 let	• več kot 75 let

3. Ali poznate Logarsko dolino?

DA

NE

4. Ali ste obiskali dolino, odkar ste gibalno ovirani?

DA

NE

Če ste odgovorili z “ne”, nadaljujte z reševanjem vprašalnika do 10. vprašanja. Če pa ste odgovorili z “da”, izpusite vsa vprašanja do 10. vprašanja.

5. Zakaj anketiranci niso obiskali Logarske doline?

Zaradi:

- neprimernih poti zame
- gore me ne zanimajo
- ni urejenih dostopov do stranišč
- drugo _____

6. Pod kakšnimi pogoji lahko obiščete Logarsko dolino?

- a) če ni ovir na poti (grbine, klanci, primerna podlaga, širina...)
- b) zagotovljeni življenjski pogoji, npr. dostop do stranišča
- c) prirejeno parkirišče
- d) drugo _____

7. Kaj si želite ogledati v Logarski dolini?

- a) gozdne učne poti
- b) različne segmente narave (slap, flora, favna)
- c) Muzej kulturne dediščine Logarske doline
- d) informacijske table, ki jih lahko preberem
- e) drugo _____

8. Kaj pričakujete od tematske poti?

- a) da pri ogledu poti ne bom naletel/-a na ovire
- b) da bom v stiku z naravo
- c) da bom spoznal/a življenje v avtohtonem alpskem okolju
- d) drugo _____

9. Vzroki za obisk Logarske doline:

- a) stik z naravo
- b) spoznati nekaj novega
- c) vzpostaviti stik z gorami
- d) drugo _____

10. V času obiska sem najbolj pogrešal/a:

- a) urejene poti
- b) zagotovljene osnovne življenjske pogoje
- c) prilagojena parkirišča
- d) drugo _____

11. Pričakovanje ob obisku:

- a) prilagojene učne poti
- b) informacijske table, ki jih lahko preberem
- c) da bom videl/a najbolj znane naravne danosti
- d) drugo _____

Odgovarjajte prosim vsi!

12. Kje bi iskali informacije o prilagojeni učni poti?:

- a) na spletnih straneh podjetja Logarske d.o.o. bi moral biti znak
- b) na Društvu paraplegikov jugozahodne Štajerske
- c) drugo _____

13. Ali želite, da so lokalni vodniki seznanjeni z vašimi problemi?

DA

NE

Hvala za sodelovanje. V upanju, da bo v prihodnosti Logarska dolina dostopna vsem, Vas
lepo pozdravljamo.

VIRI IN LITERATURA

Knjige:

- Vider, V. (2004). Solčava – zapiski o Solčavi in njeni okolici. Celje: Dikplast
- Lenarčič, M. (1990). Zgornja Savinjska dolina. Ljubljana: ČGP Delo
- Pilz, I. (2001). Čudoviti svet Karavank in Kamniško-Savinjskih Alp. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Internet:

- <http://www.logarska-dolina.si>
- <http://www.pensionrozic-bohinj.com/Galerija/Rozic/photos/gams.jpg&imgrefurl=>
- http://www.bamel.si/images/veverica_front.jpg
- <http://digiskopija.si/slo/digiskopija/fotke/srnjak.jpg>
- http://digiskopija.si/cpg/albums/wpw-20071227/srednja_Planinski_orel_Golden_eagle_03.jpg
- <http://www.marn.at/slikovni-arhiv/slike/10595.jpg>

Ustni viri:

- Hudej Janez, predsednik Društva paraplegikov JZ Štajerske
- Planinc Matjaž, arhitekt Zveze paraplegikov
- Slapnik Marko, predstavnik podjetja Logarska d.o.o.

Last raziskovalcev

- slike
- anketa
- intervjuji